ב- ולא מיחייב משום הוצאה

פחות מארבע אמות פטור מאי קמ"ל? הא קא משמע לן: רשויות מצטרפות (א) ולא אמרינן קלוטה כמה שהונחה: *אמר רב שמואל בר יהודה אמר רב אבא אמר רב הונא אמר רב ״המעביר ד' אמות בר"ה מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי מדבר. איני? והא עגלות דמקורות הויין *ואמר רב משום רבי חייא °עגלות תחתיהן וביניהן וצדיהן רה"ר! כי קאמר רב בדראתא. מכדי ארכא דעגלה כמה הואי, חמש אמין, פותיא דקרש כמה הואי, אמתא ופלגא, כמה מותיב, תלתא, פשא ליה פלגא דאמתא, כי שדי ליה מר ביני וביני, כלבוד דמי! מי סברת קרשים אפותיידהו הוה מנח להו, אחודן מנח להו, סוף סוף סומכא דקרש כמה הוי, אמתא, כמה הוה מותיב, ארבעה, פשא לה אמתא, כי שדי לה מר ביני וביני כלבוד דמי! הניחא למ"ד קרשים מלמטן עוביין אמה מלמעלן כלין והולכין עד כאצבע שפיר, אלא למ"ד כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלה עוביין אמה מאי איכא למימר? א"ר כהנא *באטבעי אטבעי, היכא מנח להו אגבא דעגלה, עגלה גופא מקורה הואי? אמר

והיינו מקורה · (6 טפחים) · שאין לבוד · דהיינו לבוד והוי מקורה

פחות מארבע פטור · דמשום הולכה לא מיחייב דלא אמרינן קלוטה כמה שהונחה: **רשויות** · השוות: **מצטרפות** · רשות הרבים זו עם רשות הרבים זו ודלא כר' יוסי דאמר בפרק המוציא יין (לעיל פ.) אף בהעלם אחד לרשות אחד חייב, לשתי רשויות פטור, ועוד קא משמע לן דלא אמרינן קלוטה כמה שהונחה: **מקורה** · מכוסה: **והא עגלות** דמשכן: **דמקורות הוו** · בקרשים הסדורין עליהן רחבן לאורך העגלה וארכן לרחבן על כתפיה וקא סלקא דעתך על פני כל אורך העגלות היו מסודרות: **וביניהן** · בין עגלה לעגלה שבצדה ואף על פי שראשי הקרשים יוצאים לכאן ולכאן שתי אמות ומחצה לכל רוח וראשי קרשים של עגלה זו מגיעין לראשי קרשים של זו שבצדה שהרי חמש אמות היו בין עגלה לעגלה כדלקמן ורוחב עגלה חמש אמות: החלל שבין שתי אמות ומחצה, ובין הדפנות והאופנים ועובי האופנים שתי אמות ומחצה, וי' אמות אורך הקרש וכשאורכה נתון על דופני עגלה לרחבה נמצאו ב' אמות ומחצה בולטין מכל צד ונמצא ריוח שבין ב' העגלות מקורה בראשי קרשים: **וצדיהן** · ריוח שבין דופן עגלה לאופן ועובי האופן: **כי קאמר רב** · תחתיהן רה"ר: **בדראתא** · בריוח שבין שורות הסדר שהיה סודר קרש על קרש סדר אחד ומניחו ריוח וסודר סדר אחר ומניחו ריוח: **ה' אמות**. כדלקמן: **כמה מותיב** · כמה סדרים יכול להושיב על אורך דופנותיה תלתא והוו להו ומחזיקות ד' אמות וחצי פש ליה ריוח פלגא דאמתא: **שדי ליה מר ביני וביני**. כשאתה מחלק לריוח שבין הסדרים אין בכל ריוח אלא רביע אמה דהוא טפח ומחצה דה"ל לבוד והיינו מקורה: **אחודן מנח להו**. דאיכא רווחא טפי: **סומכא**. עובי: **אמתא**. כדמפרש לקמן עוביין אמה: **כמה מותיב**. כמה סדרים הוא מסדר: **ארבעה**. דעל כרחיך כל מה שיכול לסדר על פני אורך העגלה הוא מסדר ואינו מגביה להושיב זו על זו שהרי מ"ח קרשים היו לעגלה אחת שמ"ח קרשים היו כ' קרשים לצפון ועשרים לדרום ושש למערב ושנים למקצועות וכיון דרחבן אמה וחצי, ומושב אודן קצר, אם אתה מסדר זו על זו הרבה, הן נופלות, הלכך כמה הוא מותיב ארבע, דחמשה בחמשה לא יתבי דאי אפשר לדוחקן ולמלמם להושיב ה' בתוך ה' אמות ועוד מפני בליטת הטבעות: **כי שדי מר ביני וביני**. לחלקה לאמה זו ג' רווחים שבין ארבע סדרים כלבוד דמי שאין כאן ריוח אלא שני טפחים: **הניחא**. הא דאמרת שהריוח הזה רשות הרבים הוא למ"ד שעובי הקרשים כלה והולך עד כאצבע איכא למימר דאיכא רווחא טפי בין ד' סדרים: **אלא למ"ד כו'**. פלוגתא לקמן בשמעתין: **אמר רב כהנא באטבעי**. בריוח שבין צדי הקרשים שהטבעות קבועות בהם קאמר רב דהוי רשות הרבים כלומר אי אפשר לסדר בה ארבע סדרים כדקאמרת לפי שטבעות קבועין בקרשים כדכתיב (שמות כו) ואת טבעותיהם תעשה זהב שהיה תוחב הבריחים לתוכן לפי שהן גבוהות וכשיושבות על האדנים שאינם אלא אמה מנענעות לפנים או לאחור אלא שהבריחים מחברים את כולם והבריח התיכון מחבר כל ג' הרוחות ומחזיקין זה את זה ואותן טבעות זקופין היו ולא שוכבין והיו רחבין ואי אפשר להן לעמוד זה כנגד זה באותו ריוח לפיכך מושיב שתים זו אצל זו בראש העגלה האחת ופונה צד הטבעות של חיצונה לחוץ ושל פנימית לפנים ואין צריך להניח ריוח ביניהן, וכן בראש העגלה השני וכל *אחת (אמה) הריוח באמצע בין צדי הטבעות, כך פירשו רבותי וכך היו גורסין אמר רב כהנא באטבעי אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה ועגלה גופה מקורה הוא אמר שמואל ביתדות ומפרש "אטבעי" כמו טבעי, ופרכינן הנך רווחא דאטבעי היכא מנח להו, אגבא דעגלה כדפרישית והתינח צדיהן וביניהן רשות הרבים אלא תחתיהן היכי הוי רשות הרבים הא עגלה גופה מקורה הואי דקא סלקא דעתך שהיו עשויות כעלייה מלמטה כאותן שלנו שטוענין בהן חול ועפר לבנין:

הניחא למ"ד קרשים מלמטה עוביין אמה וכלין והולכין עד כאצבע · הקשה הרב פור"ת ולדידיה מי ניחא והלא כיון שהולכין וכלין עד כאצבע יכולין לסדר ששה סדרים או יותר שיתנו חודו של זה כנגד עביו של זה ויחזיקו ששה סדרים שלש אמות ושלש אצבעות וישארו י"א טפחים לאויר וכי שדית להו ביני וביני כלבוד דמי ותירץ דגנאי הוא להשים צד העב העומד סמוך לקרקע אצל הקצר שהיה למעלה מקום שהיריעות פרוסות עליהן ודמי להא דאמרינן מעלין בקדש ואין מורידין ור"ת תירץ דכמו שהיו פורקין אותן מן המשכן כך היו מניחים על העגלה שהיתה אצל דופן המשכן כי כך היו עושין בלא טורח אבל להופכן היה טורח גדול ורבינו יצחק אומר דשמא מחציין ולמעלה היו כלין והולכין והשתא אי אפשר לסדר יותר וא"ת מנלן דילפינן ממה שאינו מקורה נילף מן המקורה שבו ויהא המעביר ד' אמות ברשות הרבים מקורה חייב וי"ל דמן האויר יש לנו ללמוד שדומה יותר רשות הרבים ור"י אומר דמהכא לא ילפינן רשות הרבים אלא ממחנה לויה כדאמר לעיל ומהכא לא ילפינן אלא שיעור רשות הרבים דהוי י"ו אמות ומכל מקום אי לאו דתחתיהן וביניהן וצדיהן רשות הרבים לא הוה ילפינן מינייהו שיעור רה"ר:

אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה עגלה מקורה היא · פירש רש"י דסלקא דעתך שהעגלה היתה מקורה ותימה למה היה סבר לומר כן ועוד דבכל הספרים גרסינן אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה מה לו להזכיר אטבעי בהך אתקפתא לא הוה ליה למימר אלא הא עגלה מקורה היא ועוד דגרסינן לעיל בדראתא ובכל ספרים גרסי' בדרא תתא ולפי גירסתם נמי אין הלשון משמע בין השורות כמו שפיר' ונראה לר"ת כמו שפי' ר"ח בדרא תתא פי' בשורה ראשונה שעדיין לא הגיח על העגלה אלא קרשים התחתיים בלבד שאינה מקורה שלא שיש ריוח בין השורות כדמפרש ואזיל אבל כשמסדר שורה שניה ושלישית נסתם האויר שבין השורות שלא היו יכולים להיות מכוונים ולהשימן זה על זה בשוה ממש אלא כל אחד היה בולט לחוץ עד שנסתם כל האויר כמו בבריח על גבי לבינה ופריך אורכא דעגלה כמה הוי כו' כלומר אפילו בשורה ראשונה לא היה תחתיהן רשות הרבים כדמפרש ואזיל ומשני אמר רב כהנא באטבעי אע"ג דלא קאמר אלא הדר ביה דודאי כשיש קרשים על העגלה אפילו דרא תתאה לא הוו רשות הרבים תחתיה אלא כי קאמר דהוי רשות הרבים באטבעי שאין על העגלה אלא אטבעי גרידא פי' אטבעי שני עצים נקובים בשני ראשיהן נקובין כעין טבעות לכך קרי להו אטבעי ותוחבין אותן על הקונדיסין העומדין בשני צדי העגלה לרחבה לפניה ולאחריה כדי שלא יפלו הקרשים ולפי שלא נזכר אמורא לעיל אין דרך הש"ס לומר אלא ופריך אטבעי היכא מנחא להו אגבא דעגלה פירוש אחר שנתנו הקרשים על העגלה נותנין עליהן אטבעי טבעות ומסגרות כדפרישית לפניה ולאחריה כדי שיאחזו הקרשים ואז כבר עגלה מקורה היא ולא גרסינן עגלה גופא אלא עגלה מקורה היא ומשני אמר שמואל ביתידות פירוש אטבעי דקאמר רב כהנא לא אותן עצים נקובים המשימין לרוחב העגלה כדפי' אלא ביתידות פירוש שני עצים ארוכים שכמו כן נוקבין אותן בשני ראשיהן ונותנין על הקונדיסין לאורך העגלה ועל אותן עצים נותנין הקרשים כדי שיהו גבוהים למעלה מן האופנים ועשויין כמו אטבעי של רוחב העגלה שלאחר הטעינה ולפי שמואל אינו כ"א מפרש דברי רב כהנא לא קאמר אלא אבל ר"ת מפרש דהדר ביה משיטיא דרב כהנא ואין נראה מדלא קאמר אלא ועוד היאך היה טועה רב כהנא דהא אין רגילות להניח אטבעי עד לאחר טעינה:

דל

עין משפט
נר מצוה

יב א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה א סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ז ויד:

רבינו חננאל

ברשות הרבים תעשית מחשבתו חייב ופסקא תנינא במתניתין הזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרין ולענין בעיא דרבא למטה מעשרה פליגי פשיטא לן דמושיט למעלה מעשרה ברה"ר ונח ברה"ר חייב וכן מושיט מרה"י לרה"ר והיינו מעביר ד' אמות ברה"ר וכמוציא משוי על כתיפו דמי שהרי למעלה מעשרה הוא וכן היה משא בני קהת ומלאכה היא אלא מיהו מושיט מרה"י לרה"ר אע"פ שלא הגיע ברה"ר עד ד' אמות חייב כיון דנח ברה"ר שהרי הוא מוציא מרשות לרשות אבל המגביה חפץ ברה"ר והעבירו ברשות הרבים ולא הכניסו ולא הוציאו מרשות לרשות אם העבירו ד' אמות חייב ואם לאו פטור. אלו כולן פשוטות הן ובעיא דרבה נמי פשוטה היא מדתניא מרה"י לרה"י ועובר ברה"ר עצמה ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרין ודייקינן מדקתני ברה"ר עצמה פשיטא דלמטה מי' פליגי ולא מיתוקמא במעביר כגון מוציא ומושיט דהני אפילו למעלה מי' חייב אלא לאו בזורק ולמטה מי' [הוא] דחייב ר"ע אבל למעלה מעשרה אפילו ר' עקיבא פוטר והכא בהא קא מיפלגי ר' עקיבא סבר אמרי' קלוטה באויר כמה שהונחה דמי ורבנן סברי לא אמרינן קלוטה באויר כמה שהונחה דמי ור' אלעזר פליג וסבירא ליה דרבנן פטרי אפי' למטה מי' ור' עקיבא מחייב אפילו למעלה מעשרה טפחים והאי דקתני ברה"ר עצמה להודיעך כחן דרבנן דהלכתא כוותיהן. והא דאמר רב חלקי' בר טובי תוך שלשה דברי הכל חייב למעלה מי' דברי הכל פטור מחטאת ואינו אסור אלא משום שבות מג' ועד י' ר"ע מחייב וחכמים פוטרין ותניא נמי הכי פליגא אתרוייהו אדר' אלעזר דסבר אפי' (למטה) [למעלה] מי' פליגי ולרב המנונא דסבר למטה מי' פליגי בי' כולהו האי אמרת מג' ועד י' בלבד הוא דפליגי ותניא כוותיה וסוגיין דשמעתין אסור לזרוק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע בתוך ג' לדברי הכל ואם זרק חייב חטאת ואע"ג דאמר רבא לקמן (ד' ק') בתוך ג' לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו ובהמוציא יין (ד' פ') אוקימנן בזורק מכלל שאם לא נח אפילו ע"ג משהו לא מחייבי רבנן הא *) דרב חלקיה בר טובי עדיפא דתניא כוותיה בהדיא מג' ועד י' פטור אבל אסור כרבנן למעלה מעשרה אם אין אותן ב' רשויות שלו אסור לזרוק מזו לזו משום שבות ואם הם ב' דיוטאות שלו זו כנגד זו ורה"ר ביניהם (משות) מותר לזרוק מזו לזו ואם היתה דיוטא אחת למעלה ואחת למטה שהזורק צריך להעקים ולזרוק אסור משום גזירה גזרינן לזרוק דלמא נפלה ברה"ר עצמה ואתי לעיולא מרה"ר לרה"י ותרגומא נמי להא דרב דאמר ב' בתים שלו בשתי צדי רה"ר אסור לזרוק מזו לזו דמידלי חד ומיתתי חד כדפרשינא והלכתא כוותיה דרב ובלבד דלמעלה מעשרה נפלו ואסיקנא כל פחות מג' טפחים כלבוד דמי בין למעלה כגון הרחקת סכך מן הדפנות וכיוצא בה ובין למטה הלכתא גמירי לה. ת"ר הזורק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע ר' מחייב וחכמים פוטרין פי' כגון שזורק מרה"ר ונתכוון לנוח ברה"ר אחר ולא נתכוון כדי שינוח ברה"י ונח לא נח ברה"י אלא עברה בלבד העברה ברה"י ונח ברה"ר שנתכוון כדי שינוח בו ואין ממקום שזורק עד מקום שנח ד' אמות דכיון שאין ביניהם ד' אמות פטרי רבנן ורבי סבר קלוטה באויר כמו שהונחה בקרקע דמו. רב ושמואל דאמרי תרווייהו לא חייב רבי אלא בזמן שעברה ברה"י מקורה דסבר ביתיה כמאן דמליא דמי וכאלו נחה ברה"י ונמצא מכניס ומוציא מרשות לרשות ואע"ג דלית תמן ד' אמות חייב ומפרשא בגיטין בהזורק גט. אבל הזורק דרך רה"י שאינו מקורה לא מחייב ר' ולא אמרינן קלוטה כמו שהונחה: אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה רבי שתים אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה. ודחי' לה להא הכי והא הכנסה תולדה דהוצאה היא כדתנן בחשבון אבות מלאכות המוציא מרשות לרשות ואע"ג דאוקימנא בתחלת מסכתא זאת תנא כל עקירת חפץ ממקומו הוצאה קרי לה מיהו חדא אב וחדא תולדה. וא"ת מחייב ר' שתים ונמצא מחייב אתולדה במקום אב דידיה והא תניא ר' אומר דברים הדברים אלה הדברים ל"ט מלאכות שנאמרו לו למשה מסיני וכל מאן דאית ליה חילוק מלאכות והללו הן אבות והשאר תולדות ואוקימנא דאינו מחייב אתולדה במקום אב דידיה אלא על האב ועל אתולדה דידיה לא מחייב אלא חדא וא"ל רב יוסף לרב חסדא מר הא שמעתא דרב יהודה אמר שמואל אדר' מתני לה וקשיא ליה. רב יהודה אמר שמואל לא קתני לה אדר' כלל אלא אדר' יהודה מתני לה דתניא הזורק מרה"י לרה"ר ועובר ד' אמות ברה"ר ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרין אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר' יהודה שתים אחת משום הוצאה מרשות לרשות ואחת משום מעביר ד' אמות ברה"ר ודחינן ממאי דלמא ר' יהודה הוא מחייב כגון דאמ' עד דנפקא לרה"ר תנוח ובהא פליגי ר' יהודה סבר כיון דנפקא לרה"ר קלטתה רה"ר כאילו נחה שם ונעשה מחשבתו ולפיכך חייב. ורבנן סברי לא אמרי' קלוטה כמי שהונחה וכיון שלא נעשת מחשבתו פטור לגמרי דקיי"ל לענין שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה אבל אתולדה במקום אב אפילו ר' יהודה לא מחייב ובהכי סלקא שמעתין ואע"ג דטרח למפשט מהא דתניא ר' יהודה מוסיף אף השובט והמדקדק מכלל דהני תולדות נינהו דר' יהודה אבות נינהו ומוסיף להו בהני אבות ואוקמוה רבה ורב יוסף דלא הוה מחייב רבי יהודה אלא אחת וא"ל רבינא לרבא לכאי דסליק אדעתין מעיקרא דמחייב ר' יהודה שתים אי האי זורק דעתו שתנוח עם יציאתה לרה"ר ואין דעתו להעבירה ד"א ברה"ר אע"ג דסבר קלוטה כמי שהונחה בהעברה לא מחייב דהא לא מחייב אלא על מחשבתו כר' יוחנן דאמר המפנה חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן לרה"ר פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך. ושני ליה רבא לרבינא באומר הריני זורק ובדעתי כ"מ שתנוח בו הוא רצוני דכל היכא דנח אמרינן הרי נעשית מחשבתו: פשיטא נתכוון לזרוק ח"א וזרק ד' הרי כתב שם משמעון וחייב. ואקשינן מי דמי התם כמה דלא כתב שם לא מכתב ליה שמעון וכאלו מתחלה כך היתה מחשבתו כתוב שם ואחריו עון והנה נעשית מחשבתו ולפיכך חייב אבל זורק סי לא יכול לזרוק חי"ת בבת אחת כי לא נייח ביניהן כלל ונדחת · נתכוון לזרוק ד' אמות וזרק ח' חייב אם אמר

*) עיין תוס' לעיל ד' פ' ד"ה והא ולהלן ד' ק' ד"ה אתמר מ"מ כזה.

מסורת
הש"ס

[לקמן צט.]

עגלה עם קרשים (מבט על)
רוחב הקרש לאורך העגלה

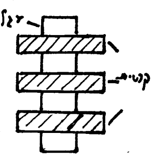

* יש לציין שהיו ב' עגלות נוספות כ"ז יד גן

הגהות
הב"ח
(א) גמרא מצטרפות ולא אמרינן:

עגלה

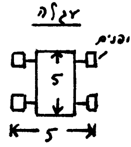

[ז"ל הערוך בע' אטבא פי' אטבי הם המסגרות שמשימין למעלה בעגלות סביב כשהיא טעונה]

קרש

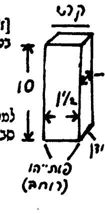

קרש למעלה כלה והולך עד כאצבע

גליון
הש"ס
גמ' עגלות תחתיהן וביניהן. עי' עירובין ו ע"א תוד"ה כיצד מערבין:

נוסחא
זינו שרב:
המעביר ד' אמות ברה"ר מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי מדבר

מבנה (מדבר)
קושיות - נסיונות דרה
לשון - רגעים מקורה
במדבר עליוני העגלות
ובגבולו קרשי המשכן

דחיות